

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
- Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/2276	27 oktober 1994

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 40/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

Yd
[REDACTED]

[REDACTED]
Kolonel - KLu

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

STG. CONFIDENTIEEL

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/2276 d.d. 27 oktober 1994

AAN:

**Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ**

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED], d.t.v. HPMV

INTERN:

**HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief**

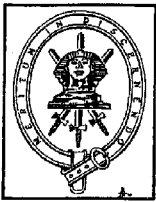
**Bijlagen
één (1)**

**Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage**

**Doorkiesnummer
070 - 3 18 66 34**

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

40/94

(Afgesloten 271400 OKT 1994)

Bosnië-Herzegovina

De voorzitter van het Bosnisch-Servische parlement, Krajisnik, heeft afstand genomen van de gedachte dat de Bosnische Serviërs bepaalde banden met de overige bevolkingsgroepen in Bosnië-Herzegovina zouden behouden indien zij in staat zouden worden gesteld een confederatie te sluiten met Servië. Volgens Krajisnik is volledige onafhankelijkheid voor de Bosnisch-Servische republiek, en vervolgens aansluiting van die republiek bij "Joegoslavië", de enige voor zijn volk aanvaardbare optie. Daarmee neemt Krajisnik impliciet afstand van recente verklaringen van de Bosnisch-Servische president Karadzic, die de mogelijkheid van het voortbestaan van een Bosnische Unie openliet, indien deze de soevereiniteit van de Bosnisch-Servische republiek niet zou aantasten.

Deze uitspraak onderstreept eens te meer dat Krajisnik een minder gematigde koers voorstaat dan Karadzic. Dit is met name van belang omdat Krajisnik grote populariteit geniet onder de Bosnisch-Servische bevolking en om die reden geldt als een potentieel opvolger voor Karadzic. Zoals bekend streeft de Servische president Milosevic naar de vervanging van Karadzic, onder meer omdat hij de (door Karadzic geweigerde) instemming van de Bosnische Serviërs met de voorstellen van de internationale Contactgroep voor een territoriale verdeling van Bosnië-Herzegovina in het belang van "Joegoslavië" acht. Eén van de redenen waarom Milosevic er tot dusverre niet in is geslaagd om Karadzic te (doen) vervangen, is het feit dat vrijwel alle Bosnisch-Servische politieke leiders, met inbegrip van Krajisnik, een radicalere opstelling innemen dan Karadzic en derhalve nog minder dan Karadzic bereid lijken toe te geven aan de druk van Milosevic.

De neutraliteit van de VN wordt door de strijdende partijen, met name de Serviërs en de Moslims, in toenemende mate in twijfel getrokken. Het Bosnische parlement heeft unaniem een resolutie aangenomen waarin wordt opgeroepen tot vervanging van de UNPROFOR-bevelhebber in Bosnië-Herzegovina, Rose. Hem wordt partijdigheid verweten ten gunste van de Serviërs. Bovendien zou hij de (niet nader gespecificeerde) belangen van zijn regering laten prevaleren boven die van de VN. De directe aanleiding voor deze resolutie is vermoedelijk gelegen in de pogingen van Rose om Bosnische troepen te bewegen tot een aftocht van de berg Igman bij Sarajevo, die zij hadden bezet als reactie op de voortdurende aanwe-

zigheid van Servische zware wapens binnen de 20km-zone rond de stad. Overigens is de aflossing van Rose voorzien voor januari 1995. Vermoedelijk heeft deze resolutie met name politiek-propagandistische waarde en zal de Bosnische regering niet ten koste van alles streven naar het voortijdige vertrek van Rose.

De Serviërs op hun beurt stellen dat UNPROFOR op de hand van de Moslims is en dezen behoedt voor een totale nederlaag. Karadzic heeft vorige maand gesuggererd dat hij op korte termijn het vertrek van UNPROFOR uit (de Servische delen van) Bosnië-Herzegovina zou kunnen eisen. Eerder deze week heeft hij zelfs gesteld UNPROFOR te adviseren Bosnië-Herzegovina te verlaten, omdat een "totale oorlog" dreigt.

Vermoedelijk zullen echter noch de Serviërs, noch de Moslims op korte termijn formeel aandringen op de aftocht van UNPROFOR. De Serviërs zouden er namelijk in dat geval rekening mee moeten houden, dat één van de grootste bezwaren tegen NAVO-luchtaanvallen op hun stellingen, te weten de kans op represailles tegen UNPROFOR-personeel, dan zou wegvallen. Het vertrek van UNPROFOR (als buffer tussen Moslims en Serviërs) zou ook niet in het belang zijn van de Moslims, zolang de krachtsverhoudingen, met name ten aanzien van zware wapens, in Servisch voordeel zijn. Verder kan UNPROFOR (vooralsnog) niet gemist worden voor de humanitaire hulpverlening aan met name de Moslim-bevolking. Bovendien blijven de Moslims de aanwezigheid van UNPROFOR gebruiken om internationale aandacht te vragen voor het lijden van de burgerbevolking onder de Servische agressie. Anderzijds realiseren beide partijen zich dat UNPROFOR een potentiële hinderpaal is bij pogingen de militaire situatie ingrijpend in eigen voordeel te veranderen, waartoe zij beide zeggen mogelijkheden te zien. Dit feit, in combinatie met de gespannen verhouding met UNPROFOR, kunnen het functioneren van de VN-vredesmacht negatief blijven beïnvloeden.

Volgens "Joegoslavische" persmeldingen heeft onlangs een geheime ontmoeting plaatsgevonden tussen de Bosnisch-Servische politieke top en afgevaardigden van de Kroatische regering. Daarbij zou een uitruil van gebieden zijn besproken. Volgens deze berichten zou Karadzic er van uitgaan dat hij op korte termijn aansluiting van de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië) bij de Bosnisch-Servische gebieden zou kunnen bewerkstelligen. Vervolgens zou hij als president van die nieuwe staat grote delen van de voormalige Krajina aan Kroatië overdragen; slechts het gebied rond Knin zou zich in deze visie bij de "west-Servische Republiek" voegen. In ruil zouden de Kroaten gebied afstaan aan de Adriatische kust bij Cavtat (Kroatië) en bij Kupres (Bosnië), en de Serviërs toevoer van brandstof garanderen. Volgens andere persberichten heeft Karadzic zelf onlangs toegegeven dat met Kroatië overeenstemming is bereikt over een uitruil van gebieden. De Serviërs zouden gebied in de omgeving van Trebinje (Herzegovina) afstaan in ruil voor toegang tot de Adriatische Zee ten zuiden van Dubrovnik. Deze melding lijkt in overeenstemming met de genoemde "Joegoslavische" persberichten, omdat Cavtat ten zuiden van Dubrovnik is gelegen.

Zoals reeds eerder gemeld, waren er recentelijk weer aanwijzingen voor nieuwe onderhandelingen tussen Serviërs en Kroaten over een onderlinge opdeling van (grote delen van) Bosnië-Herzegovina. Zo'n oplossing zou beide partijen een stap dichterbij de vorming van een Groot-Servië resp. -Kroatië brengen. Er is nauwelijks (meer) sprake van onderling betwiste gebieden in Bosnië-Herzegovina. Nadere afspraken tussen Bosnische Kroaten en Serviërs blijven derhalve tot de mogelijkheden behoren.

Vooralsnog is er echter geen reden om aan te nemen dat Serviërs en Kroaten het werkelijk eens kunnen worden over een uitruil van gebieden in Kroatië. De Kroatische regering heeft herhaaldelijk onderstreept te streven naar integratie van de volledige Krajina in het Kroatische staatsverband. Dit is ook opgenomen in het oorspronkelijke VN-vredesplan voor Kroatië en vormt naar het zich laat aanzien een van de kernpunten van het (tot op heden niet openbaar gemaakte) ontwerp-vredesplan dat onder Amerikaanse, Russische, EU- en VN-auspiciën is voorbereid in Zagreb.

Bovendien zou de lokale Servische bevolking in de gebieden die aan Kroatië zouden worden afgestaan, zich waarschijnlijk sterk tegen zo'n uitruil verzetten. Met name is het onwaarschijnlijk dat de bevolking van UNPA-oost, dat aan "Joegoslavië" grenst en daarmee nauwe (economische) betrekkingen heeft, zich bij hernieuwde integratie met Kroatië zou neerleggen. Anderzijds heeft UNPA-oost een zodanige politieke betekenis voor de Kroatische regering, dat deze het zich niet kan veroorloven de aanspraken op dat gebied formeel op te geven.

Een ander probleem dat zich bij een regeling langs bovenvermelde lijnen zou voordoen, houdt verband met het strategisch gelegen schiereiland Prevlaka (ten zuiden van Cavtat), dat de "Joegoslavische" marinebases beheerst. De in de genoemde artikelen gebezigde formuleringen lijken erop te wijzen dat Prevlaka in het kader van de uitruil zou worden overgedragen aan de Bosnische Serviërs. Kroatië heeft nog onlangs aangegeven het schiereiland en de toegangen tot die basis als Kroatisch gebied te beschouwen, maar dit is voor "Joegoslavië" onaanvaardbaar. De Kroatische regering is er zich wel van bewust dat een compromis inzake Prevlaka een vereiste is voor "Joegoslavische" instemming met een alomvattende vredesregeling. Tegen die achtergrond moet worden betwijfeld of Kroatië ermee zal instemmen Prevlaka aan de Bosnische Serviërs over te dragen.

Bij de genoemde berichten kan overigens sprake zijn van "Joegoslavische" desinformatie. Zoals bekend hebben Bosnische en Kroatische Serviërs Milosevic ervan beschuldigd de Servische belangen te hebben verkwanseld. Bovengenoemde persberichten zouden dan met name bedoeld kunnen om aan te tonen dat ook Karadzic bereid is aanzienlijke delen van de beoogde Groot-Servische staat op te offeren indien dit zijn machtspositie ten goede komt. Het bericht zou dan vooral tot doel hebben Karadzic's positie te ondergraven.

Onlangs is de chef van politie te Sarajevo, Alibabic, ontslagen. Aanleiding zou het feit zijn geweest dat hij de Bosnische minister van Binnenlandse Zaken, Alispahic, van illegale activiteiten beschuldigde. Hoewel de betreffende beschuldiging niet verder uitgewerkt werd, lijdt het weinig twijfel dat vele functionarissen in het voormalige Joegoslavië zich schuldig maken aan dergelijke illegale activiteiten. Vermoedelijk ligt aan de twist tussen beide functionarissen in werkelijkheid diepgaande onenigheid binnen de Bosnische (Moslim-)politieke top ten grondslag. Alibabic heeft nauwe betrekkingen met premier Silajdzic, terwijl Alispahic een volgeling is van president Izetbegovic. Tussen deze twee politici is vaak sprake van een gespannen verhouding. Deze kwam onlangs nog aan de orde toen Silajdzic bleef pleiten voor opheffing van het embargo op wapenleveranties tegen de Bosnische Moslims, ook toen Izetbegovic had aangegeven dat hij de gevolgen van zo'n stap onwenselijk acht vanwege de ongunstige gevolgen ervan. Naar verluidt heeft Silajdzic onlangs zijn ontslag aangeboden, omdat de samenwerking met de Bosnische president te wensen overlaat. Dit is destijds geweigerd, maar indien de spanningen zich voortzetten, moet met zijn vervanging op termijn rekening worden gehouden.

Kroatië

Vorige week heeft een vechtpartij plaatsgevonden in het Kroatische parlement. Aanleiding was het feit dat leden van de Servische partij stelden dat de Kroatische autoriteiten Servische kinderen onder druk stellen om katholiek onderwijs te volgen. Het betreft hier Serviërs die, anders dan de machthebbers in de Krajina, het Kroatische gezag erkennen en op legale wijze in het Kroatische parlement zijn gekozen. Zij hebben de laatste tijd in toenemende mate melding gemaakt van discriminatie tegen hen. Dergelijke meldingen zullen vermoedelijk de Serviërs in Krajina sterken in hun overtuiging dat zij in geval van een herintegratie in het Kroatische staatsverband zouden worden behandeld als tweederangs burgers en derhalve de bereidheid tot een compromis met de Kroatische regering verder doen afnemen.

Overigens is ook in de Krajina sprake van parlementaire spanningen. Vorige week is de voorzitter van het parlement, een lid van de partij van president Martić, ontslagen. Hij is vervangen door een lid van de partij van minister van Buitenlandse Zaken Babic, die hem ervan had beschuldigd de Grondwet van de Krajina en de parlementaire gedragsregels te schenden. Martić is een volgeling van Milosevic en heeft diens streven naar een vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina in grote lijnen ondersteund. Dit heeft geleid tot felle kritiek van Babic, een tegenstander van Milosevic, die beide presidenten ervan beschuldigt de Servische zaak te willen verraden. De partijen van Babic en Martić vormen samen een coalitieregering. De krachtsverhoudingen in het parlement zijn echter zodanig dat alleen een meerderheidsregering kan worden gevormd indien beide partijen blijven samenwerken. Martić heeft er inmiddels voor gewaarschuwd dat een voortduren van de rivaliteit tussen beide stromingen de Kroaten in de kaart zou spelen.

Op 17 oktober heeft een tiental jachtvliegtuigen van de vliegbasis Udbina (Krajina) oefeningen uitgevoerd in grondaanvallen. Vliegtuigen van deze luchthaven voeren regelmatig vluchten uit, al is het hierboven genoemde aantal vrij hoog. Deze melding geeft aan dat de strijdkrachten van de Krajina rekening blijven houden met gevechten in Kroatië. Van nog groter belang is het feit dat de strijdkrachten kennelijk over voldoende brandstof en reserve-onderdelen beschikken om relatief veel vliegtuigen tegelijkertijd in te zetten. Dit lijkt erop te wijzen dat zij, in weerwil van meldingen dat de toevoer van (militaire) middelen uit "Joegoslavië" zou zijn stopgezet, toch over voldoende reserves beschikken. Overigens waren er recentelijk aanwijzingen voor brandstoftekorten voor civiele doeleinden; vermoedelijk krijgen de strijdkrachten van de Krajina voorrang bij de allocatie van schaarser wordende middelen.

Conclusie/vooruitzicht

Recente uitspraken van de Bosnisch-Servische parlamentsvoorzitter onderstrepen dat het merendeel van de Bosnisch-Servische politieke leiding een méér radicale koers voorstaat dan president Karadzic. Het is derhalve twijfelachtig of de Servische president Milosevic bij zijn pogingen om Karadzic te vervangen een opvolger kan vinden die bereid en in staat zou zijn zijn instructies te volgen.

De Bosnische Serviërs en Moslims blijven de neutraliteit van UNPROFOR in twijfel trekken. De gespannen verhouding met UNPROFOR en het feit dat zij de VN-vredesmacht als een potentiële hinderpaal zien bij door hen mogelijk geachte gebiedsuitbreidingen, kunnen het functioneren van UNPROFOR negatief blijven beïnvloeden.

Er zijn opnieuw geruchten over een op handen zijnde uitruil van gebieden tussen (Bosnische) Serviërs en Kroaten. Hoewel een dergelijke uitruil binnen Bosnië-Herzegovina tot de mogelijkheden blijft behoren, zijn de berichten dat ook Kroatisch gebied in zo'n ruil zou worden betrokken prematuur. Zij betreffen mogelijk "Joegoslavische" propaganda tegen Karadzic.

De Kroatisch-Servische strijdkrachten blijven voorbereidingen treffen voor een eventuele opleving van de gevechten tegen Kroatië. Er zijn geen aanwijzingen dat zij kampen met tekorten aan brandstof of reserve-onderdelen.